

**TELŠIŲ R. NEVARĖNŲ PAGRINDINĖS MOKYKLOS SMURTO IR
PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO
TVARKA**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos Telšių r. Nevarėnų pagrindinėje mokykloje vykdymo tvarka (toliau – Tvarka), parengta vadovaujantis Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, patvirtintomis LR ŠMM ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190.

2. Prevencija Tvarkoje suprantama kaip priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnius. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų ar potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Prevencijos tikslas – padėti mokyklos bendruomenei užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto apraiškomis aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

4. Tvarka nustato smurto ir patyčių stebėsenos, informavimo, smurto ir patyčių prevencijos planavimo vykdymą Telšių r. Nevarėnų pagrindinėje mokykloje (toliau – mokykla).

5. Intervencija Tvarkoje suprantama kaip mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

6. Tvarkoje vartojamos sąvokos:

6.1. patyčios – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, kuriais siekiama pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

6.1.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.1.2. fizinės patyčios (smurtas): mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

6.1.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

6.1.4. patyčios kibernetinėje erdvėje, patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijomis ir/ar informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti asmenį, pakenkti jo reputacijai ir/ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

6.1.5. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojamas;

6.1.6. besityčiojantysis – mokinys ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

6.1.7. patyčias patiriantis suaugęs, vadovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys ar kitas suaugęs asmuo;

6.1.8. patyčių stebėtojas – mokinys ar suaugęs, matantis ar žinantis apie patyčias.

6.2. Smurtas prieš vaiką – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, garbės ir orumo nepaisymas ar nepriežiūra, dėl kurių vaikas patiria žalą ar pavojų gyvybei, sveikatai, raidai:

6.2.1. fizinis smurtas – tiesioginiai ar netiesioginiai tyčiniai fiziniai veiksmai prieš vaiką, taip pat fizinės bausmės, sukeltys vaikui skausmą, darantys žalą arba keliantys pavojų jo gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui;

6.2.2. psichologinis smurtas – nuolatinis vaiko teisės į individualumą pažeidinėjimas, vaiko žeminimas, patyčios, gąsdinimas, būtinos vaiko raidai veiklos trikdymas, asocialaus elgesio skatinimas ar kitokia nefizinio kontakto elgsena, darantys žalą arba keliantys pavojų vaiko gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui;

6.2.3. seksualinis smurtas – seksualiniai veiksmai su vaiku, kuris pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatas nėra sulaukęs amžiaus, nuo kurio seksualiniai veiksmai su juo neužtraukia baudžiamosios atsakomybės, arba seksualiniai veiksmai su vaiku, kai naudojama prievarta, jėga ar grasinama arba piktnaudžiaujama pasitikėjimu, valdžia ar įtaka vaikui, taip pat ir šeimoje, arba piktnaudžiaujama itin pažeidžiama vaiko padėtimi, ypač dėl jo psichinės ar fizinės negalios ar priklausomumo; taip pat vaikų išnaudojimas prostitucijos tikslams, vaikų pornografija, verbavimas, vertimas ar įtraukimas dalyvauti pornografinio pobūdžio renginyje, pornografijos rodymas arba kitos vaikų seksualinio išnaudojimo formos, vaikų tvirkinimas;

6.2.4. nepriežiūra – nuolatinis vaikui būtinų fizinių, emocinių ir socialinių poreikių netenkinimas ar aplaidus tenkinimas, darantys žalą ar keliantys pavojų vaiko gyvybei, sveikatai, raidai.

II SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJA IR STEBĖSENA MOKYKLOJE

7. Mokyklos vadovas atsako už Tvarkos vykdymą mokykloje, sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto ir patyčių apraiškoms aplinką.

8. Saugios ir palankios mokiniams aplinkos kūrimu rūpinasi mokyklos vaiko gerovės komisija.

9. Visi mokyklos darbuotojai reaguoja į smurtą ir patyčias nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių.

10. Kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, tėvai (globėjai, rūpintojai), pastebėję ar sužinoję apie patyčias, turi reaguoti ir stabdyti; veiksmų turi imtis visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ir patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

11. Visi Mokyklos bendruomenės nariai (mokiniai, vadovai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai (globėjai, rūpintojai), kiti darbuotojai) turi būti supažindinti su mokyklos Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka.

12. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja mokyklos Vaiko gerovės komisijos pirmininkas, psichologo asistentė, socialinis pedagogas, kurie:

12.1. inicijuoja anoniminę vaikų, darbuotojų apklausą ir apibendrina jos rezultatus (kas 2 metai);

12.2. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias ir smurto analizės duomenimis, rengia klasės valandėles, mokytojų, mokinių ir tėvų susirinkimus, pateikia rekomendacijas (lankstinukus) mokytojams, mokiniams, tėvams;

12.3. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymą Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

12.4. teikia siūlymus ir rekomendacijas mokyklos direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje;

12.5. esant reikalui, teikia siūlymus mokyklos direktoriui dėl mokyklos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarkos tobulinimo;

12.6. klasių auklėtojai informuoja Vaiko gerovės komisijos narius apie patyčių ir smurto atvejus, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

III SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA MOKYKLOJE

13. Visais įtariamų ir realių smurto ir patyčių atvejais mokyklos administracijos atstovas, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas nedelsiant:

13.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą ar patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

13.2. primena mokiniui, kuris smurtauja ar tyčiojasi, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;

13.3. esant pagalbos mokinio sveikatai ir gyvybei reikalingumui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar mokyklos darbuotojus bei dirbantį visuomenės sveikatos priežiūros specialistą ar institucijas (policiją, greitąją pagalbą);

13.4. surenka informaciją apie smurtaujančių ar besityčiojančių tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimai svarbius faktus;

13.5. informuoja klasės auklėtoją apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą ar patyčias; elektroninių patyčių atveju, (jei turi) pateikia išsaugotus įrodymus;

13.6. jei informuoja tiesiogiai Vaiko gerovės komisijos pirmininką, psichologo asistentę ar socialinį pedagogą apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą ar patyčias (ar elektronines patyčias) ir užpildo pranešimo apie patyčias/smurtą formą (priedas Nr. 1).

14. Klasės auklėtojas gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą ar patyčias:

14.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai smurto/ patyčių atvejis;

14.2. organizuoja individualius pokalbius su smurto/patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

14.3. užpildo pranešimo apie patyčias/smurtą formą (priedas Nr.1); ją perduoda Vaiko gerovės komisijos pirmininkui, psichologo asistentei ar socialiniam pedagogui;

14.4. toliau stebi situaciją, bendradarbiauja su Vaiko gerovės komisijos pirmininku, psichologo asistentei ar socialiniu pedagogu ir informuoja apie pokyčius.

15. VGK nariai gavę užpildytą formą:

15.1. imasi spęsti susidariusią situaciją;

15.2. esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja mokyklos Vaiko gerovės komisijos sušaukimą.

16. Vaiko gerovės komisija įvertinusi turimą informaciją:

16.1. numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, priedas Nr. 2, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

16.2. informuoja apie esamą situaciją mokyklos direktorių, Telšių savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos, Švietimo ir sporto skyrius;

16.3. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja.

17. Mokyklos direktorius (jam nesant pavaduotojas ugdymui), sužinojęs apie mokyklos darbuotojo patiriamas patyčias arba mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsiant imtis priemonių, numatytų mokyklos Tvarkoje. Apie nustatytus vaiko teisių pažeidimus mokykla informuoja atitinkamas institucijas.

18. Visiems patyčių dalyviams ir smurtautojams pagal individualius poreikius mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

19. Mokykla, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

IV SKYRIUS

SAUGIOS APLINKOS MOKYKLOJE KŪRIMAS

20. Saugios aplinkos mokykloje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: mokyklos veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimą, mokinių pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) įtraukimą / išitraukimą.

21. Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas:

21.1. nuoseklus ir reguliarus mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas: nuosekliai ir reguliariai ugdomi mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo ir kiti socialiniai įgūdžiai;

21.2. mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas:

21.2.1. sudarant mokykloje sąlygas kiekvienam mokiniui nuolat dalyvauti bent vienoje nuosekloje, ilgalaikėje socialinėje ir emocines kompetencijas ugdančioje prevencinėje programoje, apimančioje smurto, patyčių, alkoholio, tabako ir psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevenciją, sveikos gyvensenos skatinimą.

21.2.2. integruojant į neformaliojo vaikų švietimo veiklas, organizuojant prasmingas, bendruomeniškumą, savanorystę, pilietiškumą, saviraiškų dalyvavimą skatinančias veiklas;

21.2.3. integruojant į dalyko(-ų) ugdymo turinį.

21.3. pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

22. Pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimas:

22.1. mokyklos bendruomenės narių santykiai: mokykloje kuriama mokymo(si) aplinka, palanki asmenybės ūgčiai, kuriami pozityvūs, tarpusavio pagarba, parama ir pasitikėjimu, bendromis vertybėmis grįsti santykiai, puoselėjamos mokinių stiprybės ir galios, skatinami ir stiprinami bendrumo, tapatumo ir priklausymo mokyklos bendruomenei jausmai;

22.2. pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimas ir puoselėjimas yra nenutrūkstamas, cikliškas procesas, susidedantis iš nuoseklių penkių etapų:

22.2.1. esamos situacijos įvertinimo: mokyklos vaiko gerovės komisija, vadovaudamasi mokyklos veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti skirtais instrumentais ar kitais pasirinktais būdais (apklausa, stebėjimu, pokalbiais ar kt.), reguliariai renka informaciją apie mokymo(si) aplinkos saugumą, mokyklos bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja aktualias problemas;

22.2.2. mokyklos bendruomenės narių sąmoningumo didinimo ir išitraukimo: pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi mokyklos vadovas, mokyklos vaiko gerovės komisija, į šį procesą įsitraukia visi mokyklos bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu diskutuojant ir tariantis;

22.2.3. tinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių (taip pat ir prevencinių programų įgyvendinimo) mikroklimatui gerinti planavimo: numatomos prevencijos ir intervencijos priemonės (toliau – Priemonės), siekiant spręsti identifikuotas problemas, mažinti su jomis susijusius rizikos veiksnius ir didinti apsauginių veiksnių įtaką;

22.2.4. priemonių įgyvendinimo: mokyklos darbuotojai pagal pasiskirstytas atsakomybes įgyvendina numatytas Priemones. Priemonių įgyvendinimą koordinuoja mokyklos vadovo paskirtas mokyklos darbuotojas;

22.2.5. priemonių veiksmingumo vertinimo: analizuojami pasiekti rezultatai, sėkmės veiksniai ir trukdžiai, numatomos galimybės tobulinti Priemones.

23. Mokinių pozityvių vertybių formavimas:

23.1. mokinių dalyvavimas gerinant mokyklos mokymo(si) aplinką: mokiniai aktyviai dalyvauja kuriant pozityvų mokyklos mikroklimatą, jų nuomonė ir idėjos yra išklausomos ir vertinamos, skatinamas bendruomeniškumas, mokinių saviraiškus dalyvavimas prasmingose veiklose;

23.2. dalyvavimas vietos bendruomenės veikloje: sudaromos galimybės ir skatinamas mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų taikymas ir įtvirtinimas įvairiuose gyvenimo kontekstuose (pvz., skatinama savanorystė, dalyvavimas pilietinėje, socialinėje ir kitoje bendruomeninėje veikloje ir kt.).

24. Tėvų įtraukimas/įsitraukimas:

24.1. tėvų aktyvumo skatinimas: skatinamas tėvų dalyvavimas kuriant saugią mokymo(si) aplinką mokykloje, įtraukiant juos į Priemonių planavimą ir įgyvendinimą, kitas veiklas, atstovavimą mokyklai vietos bendruomenėje;

24.2. tėvų konsultavimas, informavimas: vykdomas tėvų konsultavimas ir informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos mokykloje kūrimo klausimais.

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

25. Visi dokumentai susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ir juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

26. Mokyklos direktorius (jam nesant pavaduotoja ugdymui) metinėje veiklos ataskaitoje pateikia informaciją apie šios Tvarkos įgyvendinimą, mokykloje naudojamas aktyvias smurto ir patyčių prevencijos priemones, nustatytus patyčių atvejus bei į juos reaguojant atliktus veiksmus.

NEVARĖNŲ PAGRINDINĖ MOKYKLA

**PRANEŠIMAS
APIE PATYČIAS, SMURTĄ**

DATA _____

PRANEŠA _____

MOKINIŲ VARDAI IR PAVARDĖS _

ĮVYKIO APRAŠYMAS

KUR ĮVYKO (pažymėti):

- Klasėje Koridoriuje Valgykloje Mokyklos kieme
 Kitur (nurodyti kur) _____

(pranešėjo vardas, pavardė)

(parašas)

ELGESIO IR DARBO PAMOKOJE STEBĖJIMO LAPAS

(Mokinio vardas, pavardė)

_____ klasė

PIRMADIENIS (20__ - __ - __)

Eil Nr	Pamokos	Mokinys pamokoje dirbo/nedirbo	Atliko namų darbus (taip, ne)	Turėjo visas mokymo priemones (taip, ne)	Elgesys pamokoje	Mokytojo pavardė	Parašas
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							

LAPĄ PATIKRINO